

were used in the research process are methods of analysis, deduction and analogy. The author also used such empirical research methods, as qualitative comparison and description. As for general logical methods, systemic approach of studying the verbal apparatus of fraternity members and classification of received information were applied in the article.

In the course of this work author traced the tendencies towards two kinds of verbal reductions as the prevailing way of word formation in North American fraternities slang, also the reasons and premises for preferring this method of word formation to others existing. Author revealed an interesting trend relating to the North American fraternities words formation: though the slang of the North American student fraternities is still related to the old traditions, more often their members use for this purpose a telescopic vocabulary and abbreviation for making the words more laconic and informative.

Key words: fraternity, slang, reductions, abbreviations, students.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2017 р.

Прийнято до друку 21.10.2017 р.

Рецензент – канд. філол. н., доц. Ніколаєнко І. О.

Л. Л. Колесникова (Старобільськ)

УДК 81'373:82-1

**ЛЕКСИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА СЕМАНТИКА
КОЛОРНОМЕНА ЗОЛОТИЙ**

Дослідження колірної гами – далеко не нова проблема на теренах українського мовознавства, але її невичерпність не можна заперечувати, адже природа колорономенів є однією з важливих і водночас ще не достатньо досліджених наукових проблем. У художньому тексті назви кольорів відіграють важливу роль у створенні цілісного художнього образу, слугують невід'ємним елементом художнього відтворення письменником дійсності й часто віддзеркалюють емоційний і психічний стан самого автора. Вони є необхідним тлом для розуміння особливостей індивідуально-авторського світосприймання, репрезентантами глибинних емоцій та станів суб'єкта.

Феномен кольору в багатьох фундаментальних науках і суміжних видах мистецтва досліджували Ю. Апресян, І.-В. Гете, В. Горобець, О. Дроботун, А. Кириченко, Г. Клочек, І. Кондаков, І. Макєєнко, Л. Миронова, Г. Поспєлов, Л. Пустовіт, Л. Ставицька, Р. Фрумкіна, Ф. Шеллінг та ін.

З огляду на зазначене обрана тема свідчить про актуальність наукової студії, яка стане ще одним кроком до розуміння й осягнення лексичних і семантичних потенцій назв кольорів.

Мета статті – проаналізувати лексико-семантичну організацію колоромона *золотий*, його функційне призначення в контексті творення художнього світу й авторського бачення та осмислити роль колоромона у формуванні уявлення про психоструктуру й естетичні вподобання автора.

Як зазначає В. Захаржевська, почуття кольору – це „невід’ємна якість не лише живопису. ...Колір став емоційно забарвленим виразом складної гами авторських настроїв і переживань, їх метафоричним осмисленням. Поетика кольору – суттєвий фактор образно-поетичної системи” [Захаржевська 1993: 61]. На думку Л. Ставицької, особлива текстотвірна та естетична значущість назв кольорів зумовлена тим, що саме такий тип метафоричних утворень „виявляється чи не найсприйнятливішим для відображення концептуально-світоглядних ідей кожної епохи” [Ставицька 1999: 78]. Тенденція до символізації колірної різнобарв’я відстежується доволі послідовно. У ній відбилися зорове, сказати б кінематографічно загострене сприймання палітри й водночас – метафорично переосмислені уявлення про кольори як носіїв глибинного смислу [Кононенко 2012: 107].

Символічні значення колоромона *золотий* широкі й заміфологізовані. Золотий – колір сонця, символ Божих принципів, земної й небесної величі. У кожного народу й у кожній релігійній течії колірною одиницею *золотий* має свою символіку. У єгиптян *золотий* пов’язаний з богом сонця Ра; в Індії цей колір символізує істину; у китайській алхімічній системі золотий – символ просвітлення; античні греки вбачали в золотому кольорі знак розуму й безсмертя.

Золоті яблука, наприклад, за античною міфологією, – символ розбрату, руйнівної сили, яка з’являється крізь красу. Цю ідею закладено в міфі про суд Париса, який віддав золоті яблука Афродіті на знак її перемоги над Герою та Афінною. У китайській міфології золотий фазан – символ космічної гармонії.

Ще раніше виникло поняття про золотий вік – концепцію, відому багатьом давнім культурам. Це символ довголіття, звільнення від турбот і страждань; життя, не обтяженого працею й не обмеженого законами. Грецький поет Гесіод (VII ст. до н. е.) у поемі „Труди і дні” та римський поет Овідій (43 р. до н. е. – 18 р. н. е.) у поемі „Метаморфози” називають століття, у якому жили первісні люди, золотим: „*Вік золотий було вперше посіяно. Чесність і Правду / Всюди без примусу, з власної волі в той час шанували. / Люд ще ні кари, ні страху не знав, бо тоді не читав ще / Грізних законів, карбованих в мідь; ще юрба не тремтіла / Перед обличчям судді – проживала й без нього в безпеці*” [Словник 1997: 57].

Тоді не знали люди ні війн, ні труднощів. Земля сама народжувала все, що треба було людині: „*Ріки пливли молоком, Хвилювалися ріки нектаром, Медом жовтавим зелені дуби ненастанно точились*” [Там

само]. За золотим віком пішли вік срібний, мідний вік героїв (у Гесіода) і, нарешті, – залізний, найгірший з усіх.

З поняттям золотого віку пов'язане й зображення перших людей у раю до їхнього гріхопадіння, коли їх було вигнано з раю та приречено на тяжку працю.

Висловлювання *золоте правило, золотий перетин, золота середина, золоті слова, золоті роки* – яскраве свідчення незаперечності істини та справедливості констатованих у них фактів. Сучасне висловлювання *золота молодь* має складний комплекс взаємин: від заздрощів і заохочень до гострого засудження та знущання.

У християнстві *золотий* співвідносний з Богом, Богородицею, святістю, Господньою енергією, силою, світлом Христа. Разом з тим у Біблії зафіксовано й негативне ставлення до *золотого*. Образ Золотого Тільця символізує сліпе ідолопоклонство та мирське багатство. Золотий колір має бути чистим, а багатство – духовним. Золотий колір символізує святість, поки золото – тільки символ; коли ж золото перестає бути символом багатства, а саме стає багатством, воно втрачає символіку святості й стає символом тлінної наживи [Багнюк 2000: 180].

Стихія золотого кольору – вогонь, а небесне світило – Сонце; саме вони вимагають вогненно-сонячної чистоти від усього золотого.

В українському фольклорі золотий – символ жіночої краси, пшениці або жита, хліба взагалі: „*За шуміла діброва, / Залящала дорога, / Хазяїнові жінці йдуть, / Золотий вінок несуть. / Ой одчини нам, пане, ворота! / Бо несем ми віночок з золота. / Не з золота наш віночок – що з жита*” [Словник 1997: 57].

У системі поетичної мови кінця ХХ століття символічна одиниця *золотий* активізує сему прямого називання кольору („кольором подібний до золота”): „*приносять сухі стебла / байдужості / обмуровують ними свої ветхі / човни / і спілкуються наче глухонімі / навіщо поезія / хіба я можу переповісти таїну / яка і мені інколи відкривається / світлими пасмами золотої води*” [Махно 1999: 58]. Поетична метафора *світлими пасмами золотої води* створює поетичну експресію, що є ознакою художньої картини світу. Розширює сполучуваність загальноживаних слів, збагачуючи їхню лексико-семантичну структуру, і той спектр кольорів, який указує на індивідуальну манеру поета, традиційну зображальну функцію лексичних значень.

Висока експресивність властива поетичним образам, що ґрунтуються на різноплановій семантиці колоромона *золотий*: „*Спасибі за сонячний усміх, / Мій дню золотий, листопадний! / Я ж так сподіваюсь на успіх, / На лад у державі, / Що ладний / Віддати себе доостанку / На благо всієї родини / І роду*” [Низовий 1996: 20].

Семантична структура поетичного символу-колоромона *золотий* доволі складна й містить такі семи: 1) ‘такий, що прийняв своє забарвлення від сонця’; 2) ‘такий, що прийняв своє забарвлення

від кольору осінньої природи'; 3) 'такий, що має вагоме значення'; 4) 'теплий'.

Символічна одиниця *золотий* надає всій поетичній мікроструктурі загального позитивного емоційно-оцінного змісту; акцентовано увагу на наповненні компонента *золотий* психологічним смислом.

Метафори типу *золота зоря, золотий промінь, золотий місяць* є традиційними поетичними елементами. Традиційно зафіксована ознака може розширювати свої семантичні компоненти, тоді вони реалізуються в новій сполучуваності слів, у новій поетичній мікросистемі. У такому разі може різко змінюватися і внутрішній емоційний зміст образної картини, і зовнішній психологічний вплив на реципієнта, наприклад: „*Бідне серце людське, беззахисне дитя, / Куц обламаних віт, фіолетове мужнє коріння – / Стій же міцно, не бійся, не жди золотого проміння. / Є лиш те, що тепер. Тільки це є життя*” [Білоцерківець 1986: 10].

Семантику колорономена *золотий* акцентовано в бік позитивного на фоні внутрішнього контрасту поетичного тексту. Метафоричне утворення *золоте проміння*, до складу якого входить ознака-символ, є стійким, „нерозчленованим” поетизмом, у якому гармонійно поєднана позитивна семантика обох компонентів: *золоте проміння* – символ тепла, відродження, допомога, сподівання, оновлення.

У поезії наявні й складні прикметникові утворення, одним із компонентів яких є колорономен *золотий*: „*Це не уява, / коли моя крихітна планета / золотисто-сонячного кольору / одвідує мене у земній в'язниці... / а згори за мною спостерігає пильне око / золотисто-сонячного віконця моєї країни... / Але я встигаю лише зрадіти / своїй золотисто-сонячній мрії / і зазирнути іздалеку / в духмяне віконце мого небожительства*” [Лук'янчук 1996: 43].

Золотисто-сонячний колір об'єднує в собі два синонімічні кольори: золотистий (золотий) – такий, що має забарвлення золота (колір дорогоцінного металу), і сонячний – колір сонця. Символічне навантаження аналізованого колорономена яскраво виявляється в метафоричній конструкції *золотисто-сонячна мрія*, де вказівка на конкретне називання кольору відсутня. Цей індивідуально-авторський поетичний мікрообраз знаходиться в одному синонімічному ряді з традиційною поетичною метафорою *рожева мрія*, крім того, вони мають спільну сему: 'світло', 'урочистість', 'тепло', що позитивно впливає на психологічний стан.

Відхилення від прямого називання кольору відбувається в словосполученнях, побудованих за моделлю „відносний прикметник + іменник”, де ознаку визначено у відношенні до предмета, якому вона властива: „*Вежа золота, попри тебе / кружляють зайці, / За ними простоволоса / блука чорнокнижниця. / Під тобою хрумтять кленові / листки-прапорці. / Золота вежа, ти запустиш / чугайстером глобус, / І я плигну з маківки твоєї / в невипите море – ЖИТТЯ*” [Балдинюк 1999: 63].

Золота вежа – символ неприступності та влади; шлях від землі до неба. Людина, яка усамітнюється на вежі, знаходиться між землею й небом; вона наче віддаляється від земного, тобто від життя, і наближається до Божественного, небесного. Саме золота вежа – символ земної й небесної величі.

У поетичному тексті ознака *золотий* є змістовною, багатоплановою. Вона поєднує семантику кольору й загальну позитивну високу оцінку, відчуття дорогого, коштовного. Обігрування семантики колорономена *золотий* спирається на міфологічне джерело з його традиційним багатоплановим осмисленням цієї ознаки, що яскраво виявляється в міфологічному елементі *золоте руно*: „*Коли ж заструменіє біль / Зеленим променем із ночі – / Тебе здолає денний хміль, / Туман покриє сірі очі, / А я прийду у сяйві мрій / Із золотим руном в долонях: / - Ти спиш? Ти спиш, єдиний мій, / І хміль пульсує в скронях?*” [Горкуша 1995: 64].

За міфологічними уявленнями, золоте руно здобув Ясон, воно є символом вівці, символом безсмертя. У поетичній структурі це символ досягнення неможливого, надчуттєвого, реалізація найвищих проявів духу крізь чистоту душі. Семантика святості, задоволення, світлості, виходить за межі цього образу й пронизує всю образну картину, надаючи їй позитивного емоційного змісту.

Сема ‘духовне багатство’ символічного образу *золоте руно* найкраще виявляється у валентності конкретно-чуттєвих образів, наявних у тексті: „*І я валялася, знесилена, в багні, / А Смерч зникав – володар перемоги... / Так, я – ніщо і зоряні вогні / Мені уже не вказують дороги. / Я намагалася схватись у багно, / Аби нікому не припало честі / Побачити, як золоте руно / На цій землі розтоптане в безчесті*” [Горкуша 1995: 41].

Перевага конкретного негативного моменту в поетичних явищах і предметах (*смерч, багно, безчестя*) не лише справляє загальний негативний психологічний вплив на реципієнта, але й допомагає концентрації позитивного емоційного змісту в символічній одиниці *золоте руно*.

Колорономени є одними із найважливіших засобів поетичного арсеналу у творах Ірен Роздобудько. На особливу увагу заслуговує поетична константа *золотий*, яка фігурує здебільшого у пейзажних зразках: „ліси світилися золотом”, „золоті сонячні промені”, „сонячні промінчики утворювали золоту сіль”, „відро золотого моря”, „прекрасна Прага потопала в золоті сонячної осені”, „золоті апельсинові шкірки моря” тощо. Золотий колір виступає символом сонця, світла та багатства. Наявність колорономена *золотий* не випадкова, а глибоко вкорінена у свідомості мовців особливістю, оскільки її джерелом є язичницькі міфологічні уявлення наших предків [Соколовська 2014: 231].

Отже, у семантичному розгалуженні символу-колорономена *золотий* спостерігаємо віддалення кольористичної ознаки від того

предмета, якому її безпосередньо приписують. Відбувається ускладнене, опосередковане вираження ознаки через зв'язок із супровідними поняттями, що сприяє оновленню й розширенню традиційної символічної ознаки.

Література

Багнюк 2000 – Багнюк А. Л. Про вічне і земне. Символи українства / А. Л. Багнюк. – Т. : Принтер-Інформ, 2000. – 257 с.; **Балдинюк 1999** – Балдинюк В. Крамничка вживаних речей : вірші / В. Балдинюк. – К. : Смолоскип, 1999. – 68 с.; **Білоцерківець 1986** – Білоцерківець Н. Вірші / Н. Білоцерківець // Вітчизна. – 1986. – № 9. – С. 10; **Горкуша 1995** – Горкуша О. Коло вікна : зб. віршів / О. Горкуша; упоряд. та авт. післямови М. Розумний. – К. : Смолоскип, 1995. – 102 с.; **Захаржевська 1993** – Захаржевська В. Взаємодія і синтез мистецтв слов'янського світу ХХ ст. / В. Захаржевська // Мистецтво, фольклор та етнографія слов'янських народів. – К. : Наук. думка, 1993. – С. 43 – 69; **Кононенко 2012** – Кононенко В. І. Текст і смисл: монографія / В. І. Кононенко. – К. ; Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. Василя Стефаника, 2012. – 272 с.; **Лук'янчук 1996** – Лук'янчук Р. Ф. Тіні на зорі (100 поезій) / Р. Ф. Лук'янчук. – Сєверодонецьк : Вид. дім „Надія України”, 1996. – 119 с.; **Махно 1999** – Махно В. Вірші / В. Махно // Сучасність. – 1999. – № 3. – С. 57 – 63; **Низовий 1996** – Низовий І. Д. Це мій вертеп... Лірика відчаю і надії / І. Д. Низовий. – Луганськ : Луган. обл. орг. Спільки письм. України, 1996. – 75 с.; **Словник 1997** – Словник символів / О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко, Г. І. Потапенко та ін. – К. : Ред. часоп. „Народознавство”, 1997. – 156 с.; **Соколовська 2014** – Соколовська Ю. Експресивно-виражальна рецепція кольору в прозовому дискурсі Ірен Роздобудько / Ю. Соколовська // Вісн. Чернігів. нац. пед. ун-ту. – 2014. – Вип. 119. – С. 230 – 232; **Ставицька 1999** – Ставицька Л. О. Динаміка художньої семантики епітета *блакить* в українській поетичній мові ХХ ст. / Л. О. Ставицька // Українська мова: З минулого в майбутнє : матеріали наук. конф. – К. : Ін-т укр. мови НАН України, 1999. – С. 78 – 79.

Колесникова Л. Л. Лексична організація та семантика колоромона *золотий* у поетичному тексті

У статті мова йде про актуальний напрям у сучасному мовознавстві, що пов'язаний з вивченням назв кольорів у національно-мовній картині світу, про наукові дослідження в царині лексики та семантики.

Зазначено, що в художньому тексті назви кольорів відіграють важливу роль у створенні цілісного художнього образу, слугують невід'ємним елементом художнього відтворення письменником дійсності та часто є віддзеркаленням емоційного й психічного стану самого автора.

Акцентовано увагу на тому, що семантична структура поетичного колоромона *золотий* доволі складна. Символічну одиницю *золотий*

розглянуто як таку, що надає всій поетичній мікроструктурі загального позитивного емоційно-оцінного змісту; наголошено на наповненні компонента *золотий* психологічним смислом.

Доведено, що в семантичному розгалуженні колороніма *золотий* спостерігаємо віддалення колірної ознаки від того предмета, якому її безпосередньо приписують. Відбувається ускладнене, опосередковане вираження ознаки через зв'язок із супровідними поняттями, що сприяє оновленню й розширенню традиційної символічної ознаки.

Ключові слова: колороніми, лексичне значення, семантика, сема, символ, художній образ, контекст.

Колесникова Л. Л. Лексическая организация и семантика цветономена *золотой* в поэтическом тексте

В статье рассмотрено актуальное направление в современном языкознании, связанное с изучением названий цветов в национально-языковой картине мира, научные исследования в области лексики и семантики.

Отмечено, что в художественном тексте названия цветов играют важную роль в создании целостного художественного образа, служат неотъемлемым элементом художественного воспроизведения писателем действительности и часто являются отражением эмоционального и психического состояния самого автора.

Акцентируется внимание на том, что семантическая структура поэтического цветономена *золотой* довольно сложная. Символическая единица *золотой* рассмотрена как такая, что придает всей поэтической микроструктуре общего положительного эмоционально-оценочного содержания; отмечено наполнение компонента *золотой* психологическим смыслом.

Доказано, что в семантическом разветвлении цветономена *золотой* наблюдаем отдаление цветового признака от того предмета, которому он непосредственно приписан. Происходит затрудненное, опосредованное выражение признака посредством связи с сопроводительными понятиями, что способствует обновлению и расширению традиционного символического признака.

Ключевые слова: цветономен, лексическое значение, семантика, сема, символ, художественный образ, контекст.

Kolesnykova L. L. Lexical organization and semantics of the colour-nomen *gold* in poetical text

The article is dedicated to an important branch of modern linguistics that deals with the studies of colour names in national language picture of the world, as well as to the research in the field of lexicology and semantics.

It is mentioned that in an artistic text names of colours play an important role for creation of a holistic artistic image, serve as inseparable element of

writer's artistic representation of the reality, and often they are reflection of author's emotional and psychological state.

Symbolical meanings of colour-nomen *gold* are wide and mythologized. Gold is a colour of the sun, symbol of God's principles, of the earth and skies greatness. For each nation and in each religious movement colour unit *gold* has its own symbolism.

It is emphasized that semantic structure of poetical colour-nomen *gold* is rather complicated. The symbolic unit *gold* is considered to be the one which gives general positive emotional and estimating meaning to the whole poetical microstructure; it is underlined that component *gold* has psychological meaning. In an artistic text feature *gold* has some meaning and many dimensions. It joins semantics of the colour with general positive high value, the feeling of something expensive and precious. It is traced that semantics of colour-nomen *gold* is based on mythological source with its traditional multi-dimensional comprehension of this feature.

It is proved that in semantic branching of symbolic colour-nomen *gold* one can observe that colour feature is moving away from the subject to which the feature is initially attached. More complicated, mediated expression of the feature through its connection with related notions is taking place; this process helps to renew and broaden traditional symbolic feature.

Key words: colour-nomen, lexical meaning, semantics, seme, symbol, artistic image, context.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2017 р.

Прийнято до друку 20.10.2017 р.

Рецензент – канд. філол. н., доц. Должикова Т. І.

А. В. Кошлата (Полтава)

УДК 004.77:050:303.833.5

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСИВНОГО ПРОСТОРУ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА

У сучасних соціальних комунікаціях усе важливішою стає роль соціальних медіа, що об'єднують цифрові медіа й онлайнову комунікацію, яким властивий високий рівень інтерактивності. Зростає значення цього принципово нового виду засобів масової комунікації як інструменту маркетингових стратегій, політичного впливу, простору формування громадської думки, становлення громадянського суспільства. Водночас він є предметом наукової рефлексії навколо специфіки функціонування та впливу цих медіа на суспільні процеси. Це, відповідно, актуалізує новий погляд на соціальні медіа: з одного боку – як на зріз різноманітних соціальних практик, зафіксований, з огляду на специфічний, усно-писемний тип дискурсу; з іншого – як на дослідне